

ชื่อผลงาน การพัฒนาแนวทางการอบรมเลี้ยงดู ส่งเสริมพัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็กอายุต่ำกว่า 3 ปี
(ภาษาอังกฤษ) The Development of Guidelines for Child Rearing and Promoting Infants and
Toddlers' Development and Learning.

ผู้ส่งผลงาน กิติมา พัวพัฒนกุล พรชนนต์ บุญคง และไพลิน วิญญูกุล

ที่ปรึกษา ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อรพรรณ บุตรภักดิ์

รองศาสตราจารย์ พญ.นิตยา คชภักดี

สถานที่ทำงาน สถาบันพัฒนาอนามัยเด็กแห่งชาติ

บทคัดย่อ

การศึกษาวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาและติดตามการใช้แนวทางการอบรมเลี้ยงดู ส่งเสริมพัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็กอายุต่ำกว่า 3 ปี ของครูผู้ดูแลเด็ก กลุ่มตัวอย่าง 1. เด็กอายุระหว่าง 3 เดือน ถึง 3 ปี จำนวน 282 คน 2. ครูผู้ดูแลเด็ก จำนวน 50 คน 3. ผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 11 คน ขอบเขตการศึกษาเป็นการศึกษาต่อเนื่อง 3 ปี ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2559-2561 มีขั้นตอนดำเนินการวิจัย ได้แก่ ขั้นที่ 1 พัฒนาแนวทางการอบรมเลี้ยงดู ส่งเสริมพัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็กอายุต่ำกว่า 3 ปี โดยนำกรอบพัฒนาการ 5 ด้านมาใช้ ตามคู่มือการเฝ้าระวัง และส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัย (DSPM) ขั้นที่ 2 ติดตามผลการดำเนินงาน 2 ระยะ ได้แก่ ระยะที่ 1. ติดตามการใช้ในศูนย์เด็กของสถาบันพัฒนาอนามัยเด็กแห่งชาติ (ระหว่างเดือน กรกฎาคม-สิงหาคม พ.ศ. 2559) ระยะที่ 2. ติดตามการใช้ในศูนย์เด็กเล็กสังกัดกรมอนามัย (ระหว่างเดือนกุมภาพันธ์-เมษายน พ.ศ. 2560) ขั้นที่ 3 ปรับปรุงแนวทางการอบรมเลี้ยงดู ส่งเสริมพัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็กอายุต่ำกว่า 3 ปี เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาเป็นแบบการสัมภาษณ์แบบเฉพาะกลุ่ม (Focus group) วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ค่าร้อยละ ผลการศึกษาสรุปได้ดังนี้

ขั้นที่ 1 พัฒนาแนวทางการอบรมเลี้ยงดู ส่งเสริมพัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็กอายุต่ำกว่า 3 ปี ตามกรอบแนวคิดของไทเลอร์ ซึ่งมี 4 ขั้นตอน ได้แก่ การกำหนดวัตถุประสงค์ การเลือกประสบการณ์การเรียนรู้ การจัดเรียงลำดับประสบการณ์การเรียนรู้ การประเมินผลประสบการณ์การเรียนรู้

ขั้นที่ 2 ระยะที่ 1 ติดตามผลพัฒนาการก่อนและหลังการใช้แนวทางการอบรมเลี้ยงดูส่งเสริมพัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็กอายุต่ำกว่า 3 ปี ของสถาบันพัฒนาอนามัยเด็กแห่งชาติ จำนวน 168 คน แบ่งการติดตามเป็น 2 ช่วงอายุ ได้แก่ 0-1 ปี และ 1-3 ปี พบว่า ช่วง 0-1 ปี ก่อนใช้ เด็กมีพัฒนาการสมวัย ร้อยละ 87.5 หลังใช้ พบว่าเด็กมีพัฒนาการสมวัยร้อยละ 100 ช่วงอายุ 1-3 ปี พบว่า ก่อนใช้ เด็กมีพัฒนาการสมวัย ร้อยละ 51.0 หลังใช้ พบว่าเด็กมีพัฒนาการสมวัยร้อยละ 89.4

ระยะที่ 2 ติดตามผลพัฒนาการก่อนและหลังการใช้แนวทางการอบรมเลี้ยงดูส่งเสริมพัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็กอายุต่ำกว่า 3 ปี ของศูนย์อนามัยที่ 1/3/5/7/10/12/13 (สถาบันพัฒนาสุขภาพเขตเมือง) จำนวน 60 คน แบ่งการติดตามเป็น 2 ช่วงอายุ ได้แก่ 0-1 ปี และ 1-3 ปี พบว่า ช่วง 0-1 ปี ก่อนใช้ เด็กมีพัฒนาการสมวัย ร้อยละ 63.6 หลังใช้ พบว่าเด็กมีพัฒนาการสมวัยร้อยละ 90.9 ช่วงอายุ 1-3 ปี พบว่า ก่อนใช้ เด็กมีพัฒนาการสมวัย ร้อยละ 59.2 หลังใช้ พบว่าเด็กมีพัฒนาการสมวัยร้อยละ 73.5

ขั้นที่ 3 ปรับปรุงแนวทางการอบรมเลี้ยงดู ส่งเสริมพัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็กอายุต่ำกว่า 3 ปี โดยเชิญผู้ทรงคุณวุฒิด้านเด็กปฐมวัยของ 4 กระทรวง ซึ่งได้แก่ กระทรวงมหาดไทย กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ กระทรวงศึกษาธิการ และกระทรวงสาธารณสุข ให้ข้อเสนอแนะและปรับปรุงแก้ไขให้สมบูรณ์ โดยมีรายละเอียดดังนี้ แนวคิดและความเข้าใจเกี่ยวกับเด็กอายุต่ำกว่า 3 ปี แนวทางการอบรมเลี้ยงดู ส่งเสริมพัฒนาการและการเรียนรู้ แนวปฏิบัติการอบรมเลี้ยงดู ส่งเสริมพัฒนาการและการเรียนรู้ การมีส่วนร่วมในการดำเนินงานของสถานพัฒนาเด็กปฐมวัย ซึ่งรายละเอียดทั้งหมดเป็นความรู้และทักษะพื้นฐานที่พร้อมนำไปใช้กับครูผู้ดูแลเด็กทุกสังกัดต่อไป

คำสำคัญ : แนวทางการอบรมเลี้ยงดูส่งเสริมพัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็ก ครูผู้ดูแลเด็ก
เด็กอายุต่ำกว่า 3 ปี พัฒนาการสมวัย